

Lietuvos Respublikos
Švietimo ir mokslo ministerija

PROFESINIS MOKYMAS- VEIKLOS, PROBLEMOS IR JŲ SPRENDIMO BŪDAI

Romualdas Pusvaškis

Profesinio ir tęstinio mokymo departamento direktorius

2009 m. gegužės 28 d.

Profesinio mokymo sistemos plėtotė 2000-2008 m.

- **2000 m.** - Priimtas LR Aukštojo mokslo įstatymas - **įteisino aukštąjį neuniversitetinį mokslą**; optimizuojant mokyklų tinklą, atsakomybė už žemės ūkio profesines mokyklas perduota LR Švietimo ir mokslo ministerijai; apjungiant kelias regiono profesines mokyklas, **įsteigti pirmieji daugiafunkciniai regioniniai profesinio rengimo centrai**; atlikta **pirmoji sektoriaus analizė** mažmeninės prekybos sektoriuje; **pradėta aukštesniųjų mokyklų reforma**; **įsteigtos pirmos** aukštosios neuniversitetinės mokyklos - **kolegijos** (reforma baigta 2004 m.); profesinėse mokyklose pradėjo veikti **technologinės gimnazijos skyriai**

Profesinio mokymo sistemos plėtotė 2000-2008 m.

- **2001 m.** - Į visas pagrindinio profesinio mokymo programas įvestas verslumo modulis; priimti pirmieji teisiniai aktai, padedantys pagrindą neformaliai ir savarankiškai įgytoms žinioms ir gebėjimams pripažinti
- **2002 m.** - Baigtas mokymo turinio atnaujinimas kompetencijų ir tikslų pagrindu; parengta Profesijos mokytojų rengimo Lietuvoje koncepcija ir Profesijos mokytojo profesijos standartas; Vytauto Didžiojo universitete pradėtas pirminis profesijos mokytojų rengimas - Vytauto Didžiojo universiteto Profesinio rengimo studijų centras parengė vienerių metų pedagoginio minimumo modulinę programą profesijos mokytojams

Profesinio mokymo sistemos plėtotė 2000-2008 m.

- **2003 m.** - Patvirtinta **Profesinio orientavimo strategija**; baigtas kolegijų tinklo kūrimas; baigtas kvalifikacijos galutinio vertinimo perdavimas **Prekybos, pramonės ir amatų bei Žemės ūkio rūmams**; pradėtas profesinių mokyklų **pertvarkymas į viešąsias įstaigas** - pakeitus mokyklų juridinį statusą, jų valdyme gali dalyvauti ir kiti steigėjai (įmonės, apskričių viršininkų administracijos, savivaldybės ir kt.). Iki 2008 m. įsteigta 13 viešųjų įstaigų

Profesinio mokymo sistemos plėtotė 2000-2008 m.

- **2004 m.** - Patvirtinta **Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija ir jos veiksmų planas**; patvirtintas **Profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimo planas**; patvirtinta **Profesinio mokymo informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo strategija**; reformuota profesinių mokyklų finansavimo sistema - profesinių mokyklų finansavime **įdiegtas moksleivio krepšelis**; atlikti **3 sektoriniai tyrimai** viešbučių ir restoranų, mechanikos ir elektronikos ir informacinių technologijų sektoriuose; pradėjo veikti **atvira informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistema** (<http://www.aikos.smm.lt>) - sistema yra prieinama visiems, joje sukaupta informacija apie studijų/ mokymo programas, kvalifikacijas ir švietimo institucijas

Profesinio mokymo sistemos plėtotė 2000-2008 m.

- **2005 m.** - Naudojant Europos socialinio fondo lėšas, pradėti įgyvendinti **valstybinės svarbos projektai**: Nacionalinės **kvalifikacijų** sistemos sukūrimas, Nacionalinės **profesinio rengimo standartų** sistemos plėtra, Vieningos **profesinio mokymo kokybės užtikrinimo** sistemos sukūrimas ir įdiegimas, **Profesinio orientavimo sistemos** sukūrimas ir diegimas, Atviros informavimo, konsultavimo, orientavimo sistemos (**AIKOS**) sukūrimas ir plėtojimas, **Profesinio mokymo žinių ir kompetencijos vertinimo sistemos** sukūrimas ir plėtra; patvirtinta Pagrindinio profesinio mokymo **baigiamųjų kvalifikacijos egzaminų tvarka**; patvirtintas **Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo reikalavimų aprašas**; pradėjo veikti **Europass** svetainė (<http://www.europass.lt>). pradėtas Europass pažymėjimų priedėlių rengimas. Pažymėjimų priedėlių pagal visas profesinio mokymo programas bazė veikia AIKOS svetainėje

Profesinio mokymo sistemos plėtotė 2000-2008 m.

- **2006 m.** - Patvirtinta Valstybinė **pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo pertvarkos** programa; patvirtintas **Profesinio mokymo programos modulio įtraukimo į vidurinio ugdymo programą** ir įskaitymo tęsiant mokymąsi pagal profesinio mokymo programą tvarkos aprašas, kuriuo siekiama suartinti dvi mokymo kryptis: akademinį ir profesinį mokymą, sudaryti prielaidas profesinei kvalifikacijai įgyti mokantis bendrojo lavinimo mokykloje; įsteigta Lietuvos **profesinio orientavimo taryba**

Profesinio mokymo sistemos plėtotė 2000-2008 m.

- **2007 m.** - Patvirtinta LR Profesinio mokymo įstatymo nauja redakcija; pakeistas LR Gyventojų pajamų mokesčio įstatymas - įteisinta, kad lėšos už mokymąsi pagal profesinio mokymo programą, yra atimamos iš apmokestinamųjų pajamų; patvirtinta **Sektorinių praktinio mokymo centrų kūrimo koncepcija**; patvirtinta **Nacionalinė profesinio orientavimo švietimo sistemoje programa**; patvirtinta **Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtros programa**; patvirtintas **Ikiprofesinio mokymo tvarkos aprašas**; patvirtinta **Savarankiško mokymosi tvarkos aprašo redakcija**; patvirtinti **Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai** ir **Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas**; patvirtintas **Profesinio mokymo programos modulio rengimo tvarkos aprašas**

Profesinio mokymo sistemos plėtotė 2000-2008 m.

- **2008 m.** - Patvirtinta **Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija** ir jos įgyvendinimo veiksmų planas; pradėtas pirminio profesinio mokymo ir darbo rinkos profesinio mokymo sistemų apjungimas; įsteigta **Kvalifikacijų tarnyba** prie Lietuvos Respublikos vyriausybės; patvirtinta **Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo į bendrąjį lavinimą ir profesinį mokymą 2008-2012 metų strategija**; patvirtintas **Ankstesnio mokymosi pasiekimų užskaitymo tvarkos** aprašas; patvirtinta **Sektorinių praktinio mokymo centrų plėtros** programa; patvirtinta **Profesinio mokymo regionuose infrastruktūros suaugusiems asmenims ir jaunimui plėtojimo koncepcija**; patvirtinti **Bendrieji reikalavimai apskričių profesinio mokymo tarybų nuostatams** - nustatyta, kad Tarybų uždaviniai: analizuoti ir vertinti strateginius profesinio mokymo apskrities teritorijoje plėtros klausimus; formuoti regioninę profesinio mokymo politiką, teikti išvadas profesinio mokymo plėtros ir kokybės gerinimo klausimais; Lietuvos profesinių mokyklų moksleiviai pirmą kartą dalyvavo Europos profesinio meistriškumo konkurse **Euroskills**;

Profesinio mokymo sistemos plėtotė 2000-2008 m.

- **2008 m. -Baigtas** 2004-2006 m. Europos socialinio fondo parama finansuotų **valstybinės svarbos projektų įgyvendinimas:**

„**Nacionalinės kvalifikacijų sistemos sukūrimas veiklos**“ (*Nacionalinės kvalifikacijų sistemos projektas (konceptijos), modelis , kompetencijų sąvadaai, kvalifikacijų struktūros formavimas, kvalifikacijų standartų rengimo algoritmų sudarymas*).

„**Nacionalinės profesinio rengimo standartų sistemos plėtra**“ (*101 profesinio rengimo standartas, 7 sektoriai (turizmo, sporto, statybos, maisto produktų ir gėrimų gamybos, žemės ūkio, kuro, chemikalų, guminių, plastikinių ir mineralinių produktų gamybos bei medienos pramonės); „Ateities gebėjimų“ (future skills) nustatymo metodika*).

„**Vieningos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas**“ (*Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija ir modelis; kokybės kriterijų ir rodiklių rinkinys (Kokybės standartas), kokybės išorinio vertinimo metodologija mokymo institucijai vertinti, Vidinio kokybės valdymo sistemos diegimo profesinio mokymo institucijose metodinės rekomendacijos*)

Profesinio mokymo sistemos plėtotė 2000-2008 m.

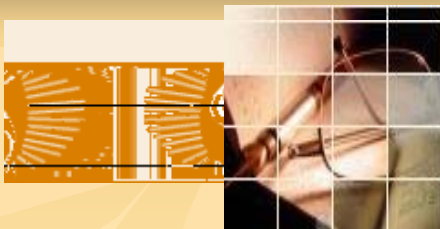

- **2008 m. -Baigtas** 2004-2006 m. Europos socialinio fondo parama finansuotų **valstybinės svarbos projektų įgyvendinimas:**

„**Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas**“ (*Profesinio informavimo ir konsultavimo darbo vadovas, Profesinio informavimo standartas, Profesinio informavimo programa bei metodika, Karjeros planavimo gebėjimų ugdymo mokymo programa bei metodika*)

„**Atviros informavimo, konsultavimo, orientavimo sistemos (AIKOS) sukūrimas ir plėtojimas**“ (*kompiuterizuotos profesinio informavimo, konsultavimo ir orientavimo informacinė sistemos AIKOS bei profesinio informavimo taškų (PIT) tinklo plėtra*)

„**Profesinio mokymo žinių ir kompetencijos vertinimo sistemos sukūrimas ir plėtra**“ (*baigiamojo kvalifikacinio vertinimo metodika bei kompiuterinė testų ir bilietų paruošimo programa, praktikos vietų įmonėse, bei praktinio mokymo duomenų registras, regioninis baigiamųjų kvalifikacinių egzaminų centro modelis, baigiamųjų kvalifikacinių egzaminų užduotys daliai profesinio mokymo specialybių*)

Esama situacija: profesinio mokymo įstaigos

Valstybinių profesinio mokymo įstaigų – 75

iš jų:

59 profesinės mokyklos, kurių steigėjas yra tik ŠMM;

3 profesinės mokyklos - steigėjais yra ŠMM ir savivaldybė;

13 viešųjų profesinio mokymo įstaigų, kurių dalininkė yra ŠMM

Darbo rinkos mokymo centrai, kurių steigėjas yra Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba prie SADM

– 10

Profesinis rengimas

- Švietimo sistema – **vieninga**, jos skaidymas apsunkintų perimamumą tarp atskirų švietimo grandžių
- Remiantis kitų Europos šalių patirtimi – absoliučioje daugumoje valstybių profesinio mokymo sistema yra **Švietimo ministerijų kompetencijoje**

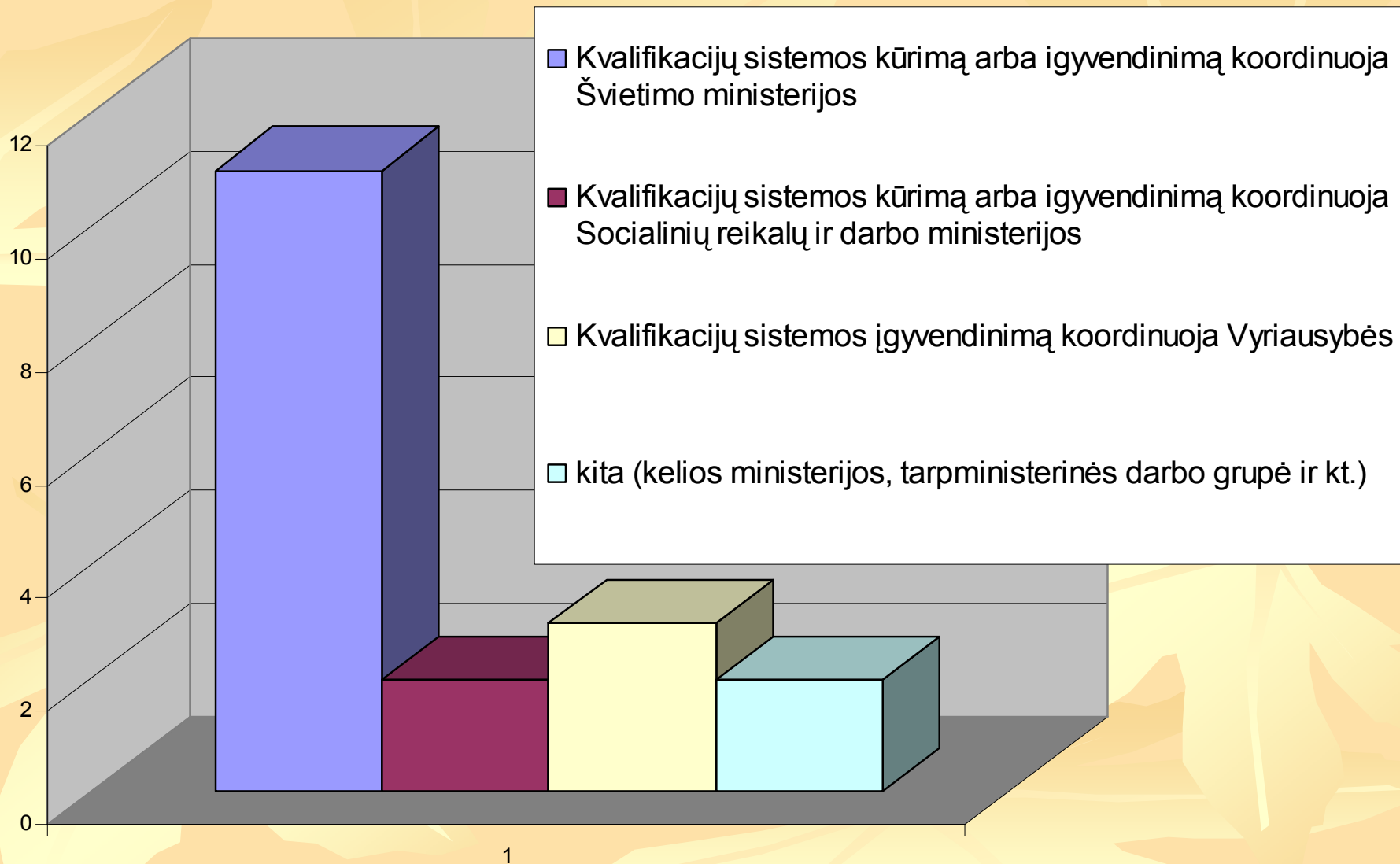
Profesinio mokymo sistemos vizija

- **Profesinis mokymas – lygiavertė mokymosi visą gyvenimą sistemos dalis.**

Žingsniai: *kvalifikacijų sistema, mokymo turinio reforma (modulinis mokymas), kokybės užtikrinimas, praktinio mokymo centrai (mokiniam, studentams, darbuotojams), pedagogų kvalifikacija*

ES šalių patirtis (CEDEFOP duomenys)

ES dokumentai

Lisabonos strategija
(2002 m.)

skatinti stipresnį ilgalaikį **augimą** ir sukurti **daugiau** bei geresnių **darbo vietų**

Kopenhagos deklaracija
(2002 m.)

Europinė dimensija: bendradarbiavimas, mobilumas

Skaidrumas, informavimas ir konsultavimas:

EUROPASS, Europinė CV, informavimo ir konsultavimo sistemos ir kiti instrumentai

Kompetencijų ir kvalifikacijų pripažinimas: kreditų perkėlimo sistema, kompetencijų ir kvalifikacijų plėtrai sektoriniu lygmeniu, neformaliai įgytų žinių formalizavimo principai ir kitos priemonės

Kokybės užtikrinimas: bendradarbiavimas, bendri kriterijai ir principai kokybės užtikrinimui, mokytojų kvalifikacija

Lietuvos dokumentai

Valstybės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatos

SIEKIAI:

- sukurti **veiksmingą ir darnią**, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionaliu išteklių naudojimu pagrįstą švietimo sistemą
- išplėtoti tęstinę, **mokymąsi visą gyvenimą** laiduojančią ir prieinamą, **socialiai teisingą** švietimo sistemą
- **užtikrinti švietimo kokybę**, atitinkančią atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens, visuotinius dabarties pasaulio visuomenės poreikius

Lietuvos dokumentai

Profesinio mokymo įstatymas, 2007 m.

- Profesinio mokymo **sistema**: pirminis profesinis mokymas, tęstinis profesinis mokymas ir profesinis orientavimas
- **Kvalifikacijų sistemos** paskirtis ir sandara
- Nauja profesinio mokymo forma – **pameistrystė**
- Profesinio mokymo **kokybės užtikrinimo** nuostatos

Duomenys apie baigusius (2007-2008 mokslo metus)

Vidurines mokyklas baigė 37629;
Iš jų tęsė mokslą 30494 (81proc.)

Profesinėse mokyklose 2559 (8,4proc.)
Kolegijose 10175(33,4proc.)
Universitetuose 17760 (58,2proc.)

**Po pagrindinės mokyklos
įstojo į profesines mokyklas – 11195 (23 proc)**

Esama situacija

Lietuva
Ateinantys į darbo
rinką

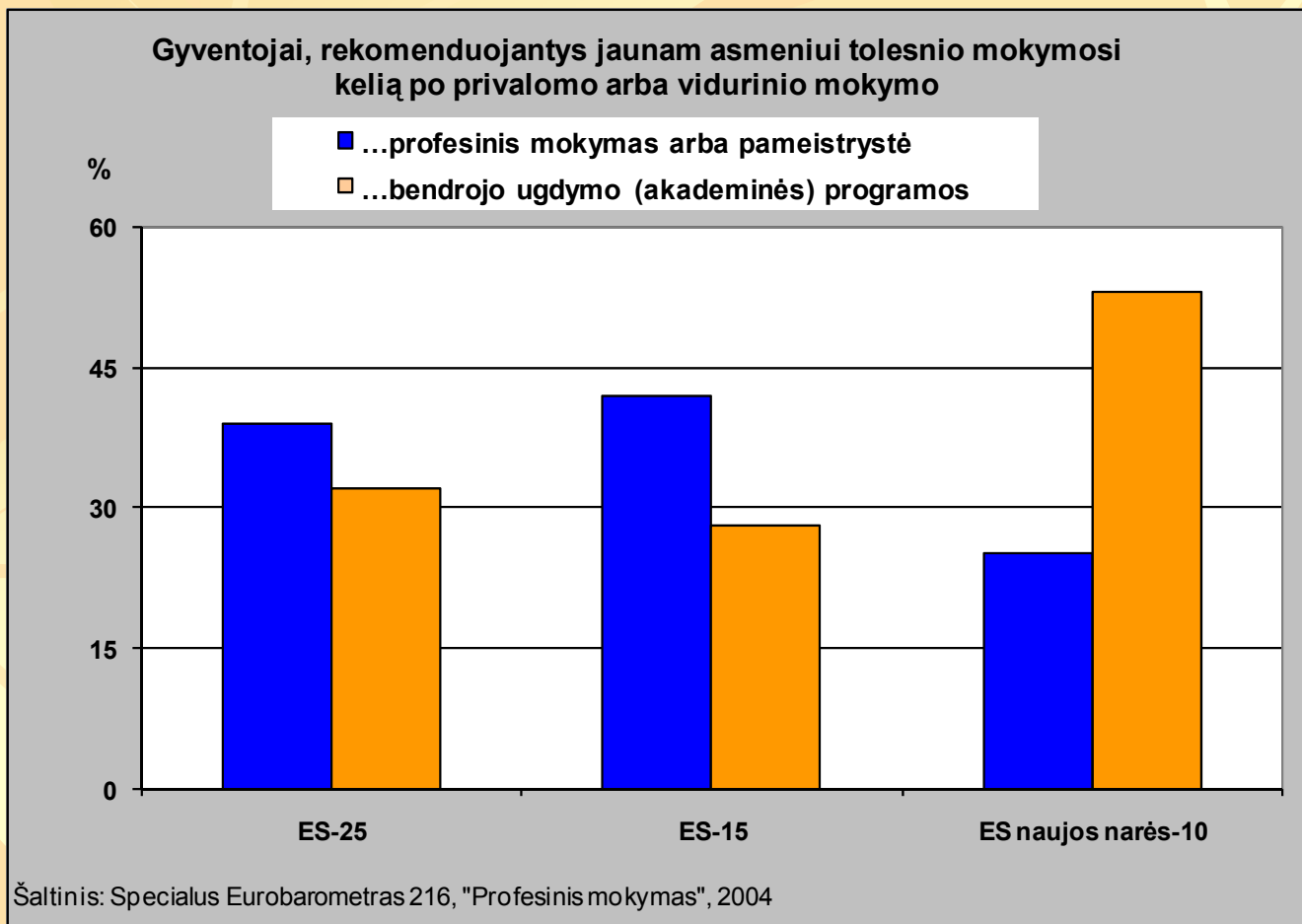
Darbo rinka

Suomija
Progozė 1995-
2010 m.

Patrauklumas: ES

Tarptautinė patirtis

Tarptautiniu tyrimu nustatyta, kad didinant profesinio mokymo patrauklumą ir kokybę būtina:

- stiprinti profesinio mokymo ir aukštojo mokslo ryšius;
- stiprinti ryšius su darbdaviais;
- kelti profesijos mokytojų statusą ir kompetenciją;
- tobulinti profesinio mokymo turinį.

Kodėl atsiranda sektoriniai praktinio mokymo centrai ?

nepakankamas praktinių įgūdžių suteikimas besimokantiems dėl techniškai pasenusios profesinio mokymo įstaigų praktinio mokymo bazės, dėl ko jas baigusieji nesugeba dirbti dinamiškoje, greitai besikeičiančioje darbo rinkos aplinkoje

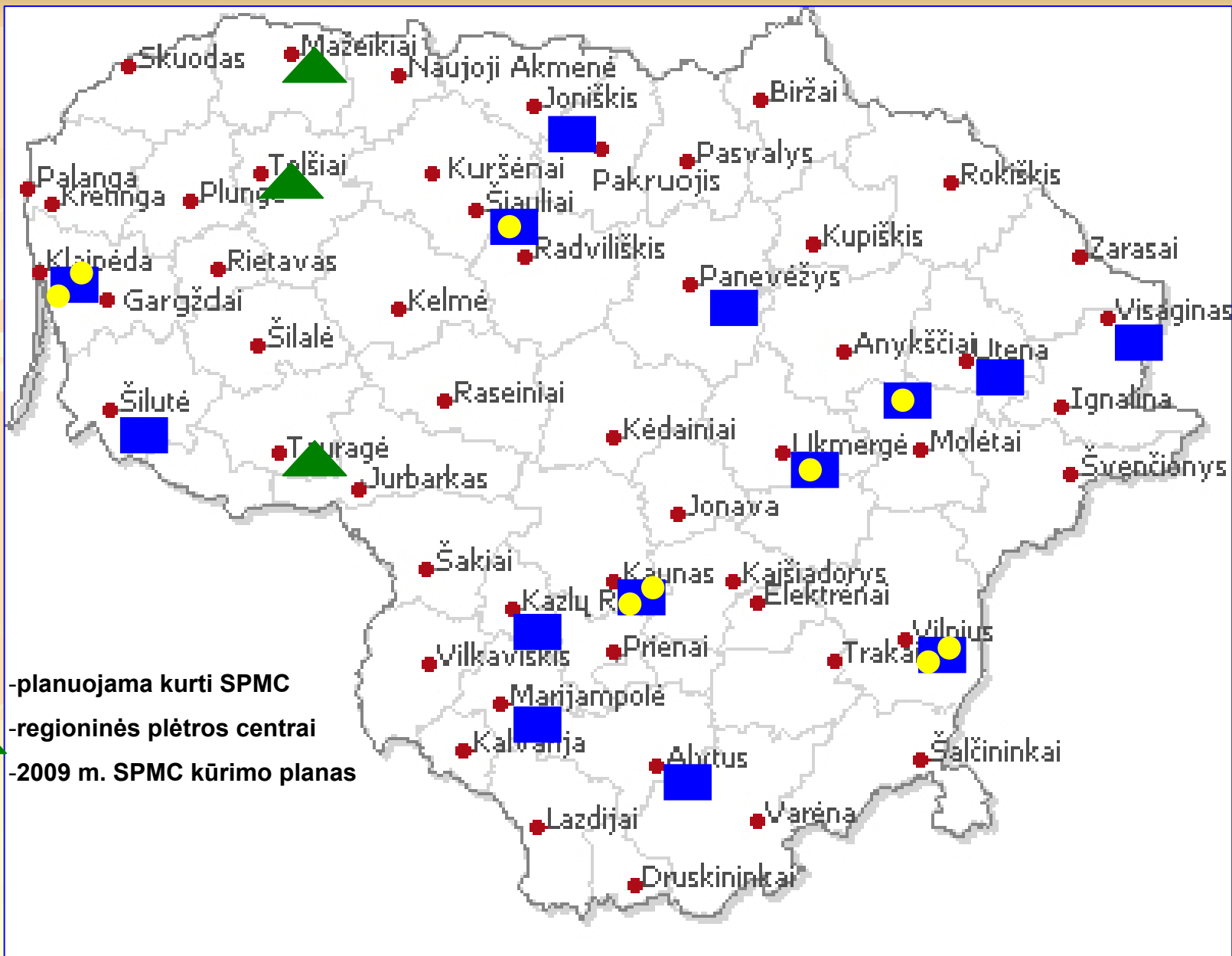
Kas tai nulėmė ?

- investicijų trūkumas ir problemiškas jų panaudojimas atskirose profesinio mokymo įstaigose jų infrastruktūrai gerinti dėl jų mokymo apimčių skirtumų, pav.:
  - Šiaulių profesinio rengimo centras – 2.633 mok.
  - Marijampolės profesinio rengimo centras - 1.890 mok.
-
- Rokiškio technologijos, verslo ir žemės ūkio mokykla - 143 mok.
  - Dieveniškinių žemės ūkio mokykla - 175 mok.

Centrų atrankos kriterijai

- **Profesinių mokyklų atranka buvo vykdoma remiantis šiais pagrindiniais kriterijais:**
- geriausiai atitinka svarbiausius šalies ūkio poreikius dabar ir ateityje;
- geriausiai pasirengę investicijoms tuo laikotarpiu, kai jos gali būti skiriamos.

- -planuojama kurti SPMC
- -regioninės plėtros centrai
- -2009 m. SPMC kūrimo planas

■ **Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtros programa**

- Sukurti lanksčias, praktiniu mokymu grindžiamas, mokymo programas;
- Suteikti mokytojams kompetencijas vykdyti praktinį mokymą naujoje praktinio mokymo bazėje;
- Sukurti praktinio profesinio mokymo priemones, skirtas mokymui pagal naujas programas naujoje praktinio mokymo bazėje;
- Sukurti praktinio mokymo bazę, atitinkančią šiuolaikinę technologijų lygį, kuria galėtų naudotis visi Lietuvos gyventojai, siekiantys įgyti arba tobulinti savo kvalifikaciją.

Kokie galimi būdai bendradarbiauti įmonėms su profesinėmis mokyklomis

- **Tapti viešųjų profesinio mokymo įstaigų dalininkais**
- **Dalyvauti Sektorinių praktinio mokymo centrų veikloje**

GALIMYBĖS

Galėtų būti išskirtos dvi profesinio mokymo įstaigų grupės, kurioms galimai būtų taikomos valdymo decentralizavimo ir optimizavimo priemonės:

■ Pirma grupė:

– mažesni mokinių skaičių turinčios profesinės mokyklos, kurių kontingentas pastoviai mažėja ir kurios mokinių kontingentą komplektuoja daugiausia iš savivaldybės teritorijoje esančių gyventojų;

- šiai grupei galimas efektyviausias kelias-jungtis su kitomis švietimo įstaigomis savivaldybės tinkle arba tapti regioninio centro skyriumi;

Antra grupė:

– profesinės mokyklos, galinčios tapti viešosiomis profesinio mokymo įstaigomis, kurių dalininkais galėtų ateiti savivaldybės, apskritys, ministerijos, įmonės ir kt..

Galimi būdai problemoms spręsti (1)

- **Specialybių įvairiose ūkio šakose įvaizdžio gerinimas** (darbdavių inicijuojama ir įgyvendinama konkrečiame ūkio sektoriuje reikalingiausių profesijų darbuotojų vykdomų darbų reklaminė kampanija; sąlygų mokymo/studijų dalyviams atlikti praktiką įmonėse sudarymas; ryšių tarp darbdavių ir švietimo bei mokslo institucijų stiprinimas);

(2)

Profesinio mokymo patrauklumo didinimas sudarant galimybes profesinį išsilavinimą turintiems asmenims siekti aukštojo mokslo (valstybinė parama; mokesčių lengvatos darbdaviams, remiantiems savo darbuotojų studijas aukštosiose mokyklose ir besimokantiems (pvz. gyventojų pajamų mokesčio lengvata); galimybė gauti studijų krepšelį; padidintos stipendijos pasirinkusiems paklausias rinkoje, tačiau nepopuliarias tarp jaunimo, profesijas);

(3)

- **Ankstesnių veiklų tęsa (ūkio sektorių bei isidarbinimo tyrimai; profesinių ir profesinio rengimo standartų sistemos plėtra; AIKOS sistemos diegimas; profesinio mokymo įstaigų valdymo decentralizavimas pertvarkant profesinio mokymo įstaigas iš biudžetinių į viešąsias, sudarant sąlygas į jų valdymą ateiti darbdaviams, jų asocijuotoms struktūroms bei savivaldybėms; profesijos mokytojų kompetencijos tobulinimas**

(4)

- **Praktinio profesinio mokymo gerinimas**
(sektorinių praktinio mokymo centrų steigimas, kuriuose praktinius įgūdžius tobulintų visų švietimo ir mokslo įstaigų kontingentas bei įmonių darbuotojai, pvz.: Panevėžio mechatronikos centras; jų kūrimas ES struktūrinės paramos 2007-2013 metais pagalba-koncepcija ir programa jau patvirtinta);

(5)

Mokymosi visą gyvenimą sistemos kūrimas (pirminio ir tęstinio profesinio mokymo įstaigų tinklo **optimizavimas**, kuriant regioninius profesinio rengimo konsorciumus; **nacionalinės kvalifikacijos sistemos**, kuri apimtų visas švietimo grandis, įdiegimas, dalyvaujant visoms ministerijoms ir socialiniams partneriams).

GALIMYBĖS: sąsajos su bendruoju ugdymu

- **Akredituoti gimnazijos skyriai profesinėse mokyklose: aukštesnė mokymo kokybė.**
- **Technologinis profilis bendrojo lavinimo mokyklose (aprašas).**
- **Technologijų dalykų modulių užskaitymas profesinėse mokyklose (aprašas).**
- **Technologijų egzaminai (gairių projektas).**

- ***Profesinis orientavimas bendrojo lavinimo mokyklose; bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų bendradarbiavimas***
- ***Junginys: gimnazija – profesinė mokykla***
- ***Profesinio mokymo modulis bendrojo lavinimo mokyklose***

GALIMYBĖS: sąsajos su aukštoju mokslu

■ **Išlyginamosios studijos.**

■ **Profesinis bakalauras.**

- ***Profesinio mokymo (kreditų perkėlimas) ir /ar darbo patirties užskaitymas***
- ***Srautų į aukštąsias mokyklas suregulavimas (į tam tikras programas priimami tik su profesine kvalifikacija ir darbo patirtimi)***
- ***Aukštųjų ir profesinių mokyklų bendradarbiavimas, naudojimasis bendra praktinio mokymo baze***

**Dēkoju už Jūsū dēmēsī
ir bendradarbiavima**